

Athugun um kjördæmaskiptingu landsins eftir Alþingiskosningarnar 1949

Bjarni Benediktsson - Athugun um kjördæmaskiptingu landsins eftir Alþingiskosningarnar 1949

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnámálamaðurinn
Askja 2-9, Örk 7

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A T H U G U N

um kjördæmaskiptingu landsins.

Við alþingiskosningarnar haustið 1949 var tala kjósenda á kjörskrá í hverju kjördæmi sem hér segir:

	Kjósendur á kjörskrá	
Reykjavík	32.606	A 4420, F 2996 K 8133, S 12990
Hafnarfjörður	2.832	A 1106, F 78, K 390, S 1002
Gullbrunnur og Kjósarsýsla	4.397	A 976, F 395, K 700, S 1860
Borgarfjarðarsýsla	2.217	A 453, F 477, K 224, S 782
Mýrasýsla	1.086	A 51, F 446, K 121, S 353
Snæfellsnessýsla	1.745	A 297, F 504, K 67, S 747
Dalassýsla	766	A 25, F 333, K 14, S 322
Barðasandarsýsla	1.580	A 159, F 458, K 159, S 522
Vestur-Ísafjarðarsýsla	1.098	A 418, F 336, K 28, S 217
Ísafjörður	1.573	A 629, F 67, K 115, S 616
Norður-Ísafjarðarsýsla	1.171	A 372, F 94, K 33, S 536
Strandasýsla	1.022	A 37, F 504, K 108, S 275
Vestur-Húnavatnssýsla	806	A 84, F 344, K 66, S 246
Austur-Húnavatnssýsla	1.314	A 73, F 419, K 50, S 621
Skagafjarðarsýsla	2.220	A 247, F 817, K 116, S 638
Siglufjörður	1.774	A 500, F 133, K 564, S 418
Eyjafjarðarsýsla	3.104	A 325, F 1202, K 331, S 698
Þykkvæðingisýsla	4.078	A 438, F 1071, K 706, S 1292
Östurlandssýsla	2.380	A 176, F 1173, K 297, S 268
Norðurlandssýsla	1.002	A 38, F 567, K 61, S 169
Norður-Múlasýsla	1.456	A 29, F 813, K 76, S 367

S 10
F 13
A 2
K 1

Seyðisfjörður	465	A 123, F 50, K 67, S 173
Suður-Múlasýsla	3.134	A 290, F 1414, K 651, S 393
Austur-Skaftafellssýsla	753	A 4, F 295, K 126, S 241
Vestur-Skaftafellssýsla	889	A 8, F 382, K 52, S 377
Vestmannaeyjar	2.014	A 282, F 259, K 467, S 765
Rangárvallasýsla	1.767	A 38, F 749, K 51, S 747
Arnessýsla	3.232	A 381, F 1183, K 304, S 911

Allt landið 1949 82.481

Meðalfjöldi kjósenda bak við hvern þingmann var þannig 1586 við alþingiskosninginarnar 1949.

Dæmi I

Eftirlitandi yfirlit sýnir, hvernig skipta mætti landinu í einmenningskjördæmi og er þar miðað við eftirgreindar forsendur:

1. Tala kjósenda á kjörskrá í hverju kjördæmi er sú, sem var hæstið 1949.
2. Þingmannatalan er 52
3. Kjördæmin hafi sem jafnasta kjósendatölu.

Ekki er gerð tilraun til að skipta kaupstöðum, sem fá fleiri en 1 þingmann, niður í einmenningskjördæmi, enda hlýtur það að vera aukaatriði á þessu stigi málsins.

Að öðru leyti hefur Hagstofan við þessa skiptingu einvörðungu farið eftir landfræðilegum sjónarmiðum og eftir mannfjölda á mörkum kjördæmanna; en hér kemur að sjálfsögðu margt annað til greina og eru niðurstöðurnar ekki annað en vísbending, er notast er við á frumstigi málsins

"Kjördæmi"	Kjösenda- tala 1949	Tala kjördæma
Reykjavík	32.606	21
Hafnarfjörður	2.832	2
Keflavík (1173) ásamt Njarðvíkurhr.(258)	1.431	1 A ?
Gullbringusýsla að undanskildum Njarð- víkurhr.	1.490	1 S
Kjósarsýsla	1.476	1 S
Akranes (1422) ásamt Skilmanna- og Innri Akraneshr. (135)	1.557	1 S
Mýra- og Borgarfjarðarsýsla, að undansk. Skilmanna- og Innri-Akraneshr.	1.746	1 F
Snæfellsnessýsla	1.745	1 S
Dalásýsla (766) ásamt 7 hreppum Barða- strandarsýslu, Geiradalshr.-Rauðasandshr. íakl. (661)	1.427	1 F
Patrekshr. - Suðurfjarðarhr. í Barð.(919) ásamt V.-Ísafjarðarsýslu (1098)	2.017	1 S ?
Ísafjörður	1.573	1 A
N.-Ísafjarðarsýsla (1171) ásamt Arneshr. og Kaldrananeshr. í Strandas.(459)	1.630	1 S
Hrófbergshr.- Bæjarhr.(563) ásamt V.Húna- avatnssýslu (806)	1.369	1 F
Austur-Húnavatnssýsla	1.314	1 S
Sauðárkrókur (608) ásamt Skefilsst.hr.- Viðvíkurhr. (899)	1.507	1 S ?
Hólahr.- Holtshr. í Skag.(713) ásamt Ólafsfirði (505) og Grímseyjarhr.(45) og Hríseyjarhr. (176)	1.439	1 F
Siglufjörður	1.774	1 K
Dalvíkurhr. - Öxnadalshr. (1263) ásamt Saurbæjar- og Öngulst.hr. (447)	1.710	1 F
Akureyri (4078) ásamt Glæsibæjar- og Hrafnagilshr. (668)	4.746	3
Svalbarösstr.hr. - Reykjahr.	1.618	1 F
Húsavík (702) ásamt Fjörneshr.(10) og N.-Bingeyjarsýslu (1002)	1.764	1 F

"Kjördæmi" (frh.)	Kjósenda- tala 1949	Tala kjördæma	
N.Múlasýsla að undanskildum Borgarfj.- hr., Loðmundarfj.hr. og Seyðisfjarðar- hr. (1218) en að viðbættum Skriðdals- hr., Vallahr., Egilsst.hr. og Eiðahr. (359)	1.577	1	F
Seyðisfj.kaupst. (465 og Neskaupst. (738) ásamt Borgarfj.hr., Loðmundarfj.- hr., Seyðisfj.hr., Mjóafjarðarhr. og Norðfjarðarhr.	1.630	1	F
Helgustaðahr. - Geithellnahr. í S.-Múlas.	1.848	1	F
Skaftafellssýslur báðar	1.642	1	F
Vestmannaeyjakaupstaður	2.014	1	S
Rangérvallasýsla	1.767	1	F
5 hreppar Arnassýslu austan Ölfusár norður að Skeiðahr.	1.690	1	S
Skeiðahr. - Selvogshr.	1.542	1	F
Alls	82.481	Alls	52

Dæmi II

I öðru lagi er óskað svars við þeirri spurningu, hvaða kjördæmi mundu fá hin 11 uppbótarpingsæti, ef þeim, til jöfnunar kjósendafjölda, yrði skipt á milli þeirra kaupstaða, sem nú eru sjálfstætt kjördæmi, en kjördæmaskipunin yrði að öðru leyti haldið óbreyttu.

Niðurstaða slíkrar skiptingar mundi, ef miðað er við aðstæður 1949, vera sú, að Reykjavík fengi 9 þessara þingsæta, Akureyri 1 og Kúfnarfjörður 1.

Mundi þá kjósendatala bak við hvern þingmann þeirra kaupstaða, sem eru sérstakt kjördæmi, verða sem hér segir:

	<u>Tala</u> <u>þingmanna</u>	<u>Tala</u> <u>kjósenda</u>	<u>Tala</u> <u>kjósenda</u> <u>á hvern</u> <u>þingmann</u>
Reykjavík	17	32.606	1.918
Hafnarfjörður	2	2.832	1.416
Ísafjörður	1	1.573	1.573
Síglufjörður	1	1.774	1.774
Akureyri	2	4.078	2.039
Seyðisfjörður	1	465	465
Vestmannaeyjar	1	2.014	2.014

Ef hinum 11 þingsætum væri skipt á kaupstaðarkjördæmi og sveitakjördæmi til jöfnunar kjósendatölunnar bak við hvern þingmann, þá mundu Reykjavík og Akureyri sem fyrr frá 9 þingsæti og 1 þingsæti, en Gullbringu- og Kjósarsýsla mundi fá 11. þingsætið, en ekki Hafnarfjörður.

19/5. 1952.

A T H U G U N

um kjördæmaskiptingu landsins.

Við alþingiskosningarnar haustið 1949 var tala kjósenda á kjörskrá í hverju kjördæmi sem hér segir:

	<u>Kjósendur á kjörskrá</u>
Reykjavík	32.606
Hafnarfjörður	2.832
Gullbrunnur og Kjósarsýsla	4.397
Borgarfjarðarsýsla	2.217
Mýrasýsla	1.086
Snæfellsnessýsla	1.745
Dalasýsla	766
Barðasandarsýsla	1.580
Vestur-Isafjarðarsýsla	1.098
Isafjörður	1.573
Norður-Isafjarðarsýsla	1.171
Strandasýsla	1.022
Vestur-Húnavatnssýsla	806
Austur-Húnavatnssýsla	1.314
Skagafjarðarsýsla	2.220
Síglufjörður	1.774
Eyjafjarðarsýsla	3.104
Skureyri	4.078
Östurlandspítungu- og Þingeyjarsýsla	2.380
Norðurlandspítungu- og Þingeyjarsýsla	1.002
Norðurlandspítungu- og Múlasýsla	1.456

Seyðisfjörður	465
Suður-Múlasýsla	3.134
Austur-Skaftafellssýsla	753
Vestur-Skaftafellssýsla	889
Vestmannaeyjar	2.014
Rangárvallasýsla	1.767
Arnessýsla	<u>3.232</u>

Allt landið 1949 82.481

Meðalfjöldi kjósenda bak við hvern þingmann var þannig 1586 við alþingiskosninginarnar 1949.

Dæmi I

Eftirlitandi yfirlit sýnir, hvernig skipta mætti landinu í einmenningskjördæmi og er þar miðað við eftirgreindar forsendur:

1. Tala kjósenda á kjörskrá í hverju kjördæmi er sú, sem var haustið 1949.

2. Þingmannatalen er 52

3. Kjördæmin hafi sem jafnasta kjósendatölu.

Ekki er gerð tilraun til að skipta kaupstöðum, sem fá fleiri en 1 þingmann, niður í einmenningskjördæmi, enda hlýtur það að vera aukaatriði á þessu stigi málsins.

Að öðru leyti hefur Hagstofan við þessa skiptingu einvörðungu farið eftir landfræðilegum sjónarmiðum og eftir mannfjölda á mörkum kjördæmanna; en hér kemur að sjálfsögðu margt annað til greina og eru niðurstöðurnar ekki annað en vísbending, er notast þá við á frumstigi málsins

<u>"Kjördæmi"</u>	<u>Kjósenda- tala 1949</u>	<u>Tala kjördæma</u>
Reykjavík	32.606	21
Hafnarfjörður	2.832	2
Keflavík (1173) ásamt Njarðvíkurhr.(258)	1.431	1
Gullbringusýsla að undanskildum Njarð- víkurhr.	1.490	1
Kjósarsýsla	1.476	1
Akranes (1422) ásamt Skilmanna- og Innri Akraneshr. (135)	1.557	1
Mýra- og Borgarfjarðarsýsla, að undansk. Skilmanna- og Innri-Akraneshr.	1.746	1
Snæfellsnessýsla	1.745	1
Dalasýsla (766) ásamt 7 hreppum Barða- strandarsýslu, Geiradalshr.-Bauðasandshr. inkl. (661)	1.427	1
Patrekshr. - Suðurfjarðarhr. í Barð.(919) ásamt V.-Ísafjarðarsýslu (1098)	2.017	1
Ísafjörður	1.573	1
N.-Ísafjarðarsýsla (1171) ásamt Arneshr. og Kaldrananeshr. í Strandas.(459)	1.630	1
Hrófbergshr.- Bæjarhr.(563) ásamt V.Húna- avatnssýslu (806)	1.369	1
Austur-Húnavatnssýsla	1.314	1
Sauðárkrókur (608) ásamt Skefilsst.hr.- Viðvíkurhr. (899)	1.507	1
Hólahr.- Holtshr. í Skag.(713) ásamt Ólafsfirði (505) og Grímseyjarhr.(45) og Hríseyjarhr. (176)	1.439	1
Siglufjörður	1.774	1
Dalvíkurhr. - Öxnadalshr. (1263) ásamt Saubæjar- og Öngulst.hr. (447)	1.710	1
Akureyri (4078) ásamt Glæsibæjar- og Hrafnagilshr. (668)	4.746	3
Svalbarðsstr.hr. - Reykjahr.	1.618	1
Húsavík (702) ásamt Þjörneshr.(60) og N.-Þingeyjarsýslu (1002)	1.764	1

"Kjördæmi" (frh.)	Kjósenda- tala 1949	Tala kjördæma
N.Múlasýsla að undanskildum Borgarfj.- hr., Loðmundarfj.hr. og Seyðisfjarðar- hr. (1218) en að viðbættum Skrifdals- hr., Vallahr., Egilsst.hr. og Eiðahr. (359)	1.577	1
Seyðisfj.kaupst. (465 og Neskaupst. (738) ásamt Borgarfj.hr., Loðmundarfj.- hr., Seyðisfj.hr., Mjóafjarðarhr. og Norðfjarðarhr.	1.630	1
Helgustaðahr. - Geithellnahr. í S.-Múlas.	1.848	1
Skaftafellssýslur báðar	1.642	1
Vestmannaeyjakaupstaður	2.014	1
Rangárvallasýsla	1.767	1
5 hreppar Arnassýslu austan Ölfusár norður að Skeiðahr.	1.690	1
Skeiðahr. - Selvogshr.	1.542	1
Alls	82.481	Alls 52

Dæmi II

Í öðru lagi er óskað svars við þeirri spurningu, hvaða kjördæmi mundu fá hin 11 uppþótarþingsæti, ef þeim, til jöfnunar kjósendafjölda, yrði skipt á milli þeirra kaupstaða, sem nú eru sjálfstætt kjördæmi, en kjördæmaskipunin yrði að öðru leyti haldið óbreyttri.

Niðurstaða slíkrar skiptingar mundi, ef miðað er við aðstæður 1949, verða sú, að Reykjavík fengi 9 þessara þingsæta, Akureyri 1 og Ísafnarfjörður 1.

Mundi þá kjósendatala bak við hvern þingmann þeirra kaupstaða, sem eru sérstakt kjördæmi, verða sem hér segir:

	<u>Tala</u> <u>þingmanna</u>	<u>Tala</u> <u>kjósenda</u>	<u>Tala</u> <u>kjósenda</u> <u>á hvern</u> <u>þingmann</u>
Reykjavík	17	32.606	1.918
Hafnarfjörður	2	2.832	1.416
Ísafjörður	1	1.573	1.573
Siglufjörður	1	1.774	1.774
Akureyri	2	4.078	2.039
Seyðisfjörður	1	465	465
Vestmannaeyjar	1	2.014	2.014

Ef hinum 11 þingsætum væri skipt á kaupstaðarkjördæmi og sveitakjördæmi til jöfnunar kjósendatölunnar bak við hvern þingmann, þá mundu Reykjavík og Akureyri sem fyrr frá 9 þingsæti og 1 þingsæti, en Gullbringu- og Kjósarsýsla mundi fá 11. þingsætið, en ekki Hafnarfjörður.

19/5. 1952.